

روزنامه رسمی کشور شاهنشاهی ایران

شامل متن قوانین - تصویبنامهها - صورت مفصل مذاکرات مجلس شورای ملی
سؤالات - اخبار رسمی - فرامین - انتصابات - آئین نامهها - بخش نامهها - آگهی های رسمی

شماره تلفن : اداره ۵۴۴۸ - اطاق رئیس ۹۴۴۱

شنبه ۲۴ مرداد ماه ۱۳۲۶

مدیر سید محمد هاشمی

سال سوم - شماره ۷۲۵

صفحه ۱۸۲۹

دوره پانزدهم قانونگذاری

شماره مسلسل ۱۴۸۳

روزنامه یومیه

فهرست مندرجات

- ۱ - صورت مشروح بقیه مذاکرات پنجمین جلسه دوره پانزدهم از صفحه ۱ تا ۹
- ۲ - انتصابات ۱۰
- ۳ - آگهی های رسمی ۱۱

مذاکرات مجلس

جلسه ۵

صورت مشروح مذاکرات مجلس روز پنجشنبه بیست و دوم مرداد ماه یکم هزار و سیصد و بیست و شش

فهرست مطالب :

- ۱ - قرائت صورت مجلس علی مسعودی، فرامرزی، آصف
- ۲ - بیانات قبل از دستور آقایان اردلان، محمد مجلس ساعت ده و ۳ دقیقه صبح بریاست آقای رضا حکمت تشکیل گردید .
- ۳ - تعیین جلسه آینده - ختم جلسه

۱ - قرائت صورت مجلس

(صورت مجلس جلسات قبل را که بمنوان تنفس خاتمه یافته بود آقای معتمد دماوندی (منشی) بشرح زیر قرائت نمودند)

ساعت ده و ده دقیقه کم صبح روز پنجشنبه هشتم مرداد مجلس بریاست آقای رضا حکمت تشکیل و صورت جلسه پیش قرائت گردید. اسامی فائزین جلسه گذشته که ضمن صورت مجلس خوانده شده :

غائبین با اجازه - آقای منصف غائبین بی اجازه - آقای حسین و کیل - آقای کتابادی - آقای اعظم زنگنه - آقای پالیزی - آقای فولادوند - آقای کامل ما کوئی دیر آمدگان با اجازه - آقای بهار دیر آمدگان بی اجازه - آقای حسن اکبر آقای احمد اخوان - آقای تولیت - آقای سزاوار آقای شریعت زاده مشاور - آقای ناصرالدین ناصری آقای یمن اسفندیاری با توضیحی راجع باعتراض آقای ارسنجانی نسبت بپیرونده انتخابات تبریز اظهار

داشتند که در جلسه گذشته اولین کسی بودمانند که از جلسه خارج شدند . آقای دکتر متین دفتری یاد آور شدند بچگونگی اعتراض خود را نسبت بانتهای آقای صادقی بخواش آقای نورالدین امامی مسترد داشته اند . آقای دکتر مجتهدی توضیح دادند که در جلسه گذشته بعلت اختلاف نظم، عموم نمایندگان از مجلس خارج شده بودند. آقای صادقی تذکر دادند که در پاسخ آقای مکی توضیحی داده بودند و در صورت جلسه ذکر نشده است . آقایان دکتر طباطبائی و ذوالفقاری نیز بصورت دیر آمدگی اعتراض نموده و صورت مجلس تصویب شد سپس بمناسبت تقاضای آقای ملک الشمره بهار و چند نفر دیگر بایراد نطق قبل از دستور اخذ رأی و تصویب گردید . آقای بهار راجع بمنظور نهائی از جناب خونین

اخیر و اجرای منشور ملل متفق و رعایت حقوق ملل ضعیف بالاخص ملل اسلامی و مصونیت از دسائس و مداخلات دول زورمند طی بیانات مختصر و مؤثری نسبت بساکنین هندهلند که اکثریت آنها مسلمانند و اخیراً بدون هیچگونه علتی مورد حمله دولت هند واقع شده اند اظهار همدردی و تاکید نمودند که چون دولت هلند بدون رعایت اصول و مقررات بقتل عام مسلمین جاوه و سوماترا پرداخته است، بنام ملل آسیا و ملت ایران باین عمل جابرانه دولت هلند اعتراض میکنند. کلیه نمایندگان نیز بسا ابراز احساسات بیانات آقای بها را تأیید نمودند.

آقای دهقان باختصار راجع بیازداشت مدیران جراید بیاناتی کردند و بنام آزادی عقیده و قلم باین قبیل بازداشتها غیر قانونی اعتراض کردند .

آقای نراقی با ذکر مقام و شخصیت نمایندگان تبریز و سوابق خدمات ایشان در طریق آزادی و مشروطیت معتقد بودند که مقصود از مشروطیت آنست که هر کس در بیان عقیده و نظریه خود آزاد باشد و هرگاه نمایندگان مجلس در اظهار عقیده و نظریه خود نسبت بیرونده انتخاباتی ماخوذ شوند و آزاد نباشند چگونه رعایت این اصول را ازدولت میتوان خواست و مناسب نیست که این رویه تکرار شود و ادامه پیدا کند .

آقای دکتر عبده که باتفاق آقای حاذقی پیشنهاد نمود. بودند اعتبار نامه آقای تقی زاده مقدم بر سایر اعتبار نامه ها طرح شود، شرحی از خدمات

• هین مذاکرات مشروح پنجمین جلسه از دوره پانزدهم قانون گذاری

اداره تند نویسی و تحریر صورت مجلس

آقای تقی زاده در حفظ مصالح مملکت بیان داشتند و آقای محمدعلی مسعودی برای توجه پیشنهاد دهنده ماده ۶۳ نظامنامه را تذکر دادند.

آقای امیر تیمور بعنوان اینکه عمل و رویه مجلس باید سرمشق امور کشور باشد و مجلس نباید در امور داخلی خود تبعیض کند و پرونده های تریب باید مطرح شود مخالف بودند - نسبت به پیشنهاد تقدم طرح اعتبارنامه آقای تقی زاده اخذ رأی و تصویب شد.

آقای رضوی معتقد بودند که عمل بنظامنامه که خود حاکمی از این موضوع است محتاج برای نبودن و آقای رئیس تذکر دادند که مجلس در تغییر دستور آزاد است و رأی داده شده است.

آقای عباس اسکندری با مقدمه مختصری در اطراف مندرجات جرایم نسبت به اعتراض ایشان و سوابق دولتی و طرفداری خویش از آقای تقی زاده تازمانی که خدمتگذار مملکتش میشناخته اند تصریح نمودند که مخالفت ایشان نسبت به صلاحیت آقای تقی زاده است و نسبت به جریان انتخابات آذربایجان که باوضع فعلی کشور مانند نقاط دیگر مملکت یا بدتر و یا کمی بهتر بوده است اعتراضی ندارند و سپس به بیان دلایل مخالفت خود پرداخته چنین گفتند که زندگانی سیاسی آقای تقی زاده بر سه قسمت است نخست مشروطیت اول و مجلس اول دوم مجلس دوم تا واقعه قتل سید جلیل القدر بهبهانی که منتهی بخروج ایشان از خاک ایران شد و سوم وزارت طرق و مالیه آقای تقی زاده و داستان تجدید امتیاز نفت جنوب است.

در این باره استناد جرایمی که در تهران و انگلستان بطبع رسیده و مدارک دیگری که در طی ده سال جمع آوری نموده اند نسبت با لغاء یکطرفه امتیاز داری و ارجاع آن به جامعه ملل و تجدید امتیاز نفت جنوب به مدت شصت سال معترض بوده و خسارت وارده از این عمل و مسئولیت آنرا متوجه شخص آقای تقی زاده دانستند که در نتیجه افزایش ۳۳ سال بر مدت قرارداد نفت مبلغ ۱۶۵۰ میلیون لیره بجزانه کشور زیان رسیده است. بدین توضیح که در سال ۱۹۶۰ یعنی ۱۲ سال دیگر که بترتیب جاری استخراج نفت هم بچهل میلیون تن خواهد رسید حداقل منافع سالیانه نفت جنوب پنجاه میلیون لیره خواهد بود و چون در پایان قرارداد تمام مؤسسات شرکت بلاعوض متعلق بدولت ایران میباشد، لافاقل سالیانه صد میلیون تومان عاید دولت میشود بودجه کشور را تامین میکند و هر گاه آقای تقی زاده بدستور مقامات بالاتر هم چنین اقدامی مبادرت کرده باشند معفو نخواهند بود زیرا طبق اصل ۶۴ قانون اساسی وزراء نمی توانند احکام شاهی یا کتبی پادشاه را مستمسک قرار داده سلب مسئولیت از خود کنند و نیز طبق اصل ۴۴ شخص پادشاه از مسئولیت مبری است و وزراء مسئول مجلس هستند. در اینجا آقای اسکندری اولیای شرکت نفت و دولت انگلستان را بلحاظ روابط دوستانه و منافع کثیری که از این قرارداد برداشت خواهند کرد متوجه ساختند که باید در جریان این عین فاجعش و جلب رضایت ملت ایران در قرارداد نفت تجدید نظر نمایند.

سپس آقای اسکندری با غار فعالیت های سیاسی آقای تقی زاده و طرفیت با دربار محمد علی شاه و وقایع

مشروطیت و تحصن در سفارت انگلیس و بیاد داشت اعتراضیه سفارت برای حمایت متحصنین بدولت ایران و خروج آقای تقی زاده بجماعت سفارت انگلیس از خاک ایران در ۱۸ ژوئیه ۱۹۰۸ و مراجعت ایشان هنگام تشکیل مجلس دوم بتفصیل اشاره کرده گفتند که بارد اعتبارنامه آقای تقی زاده اثبات خواهد شد که هیچک از این اقدامات مورد رضایت و قبول ملت ایران نبوده است و سپس اسناد و مدارک خود را یک قرائت نمودند و اضافه کردند که در جریان تجدید قرار داد نفت ۳ میلیون لیره هم شرکت نفت رشوه داده تحقیق شود چگونه بوده است و در خانه تقاضا نمودند که آقایان نمایندگان برای حفظ مصالح مملکت قضاوت کنند و با قضاوت صحیح خود درین باره ملت ایران را احياناً اینچنانکه گذشتگان در همین طریق عمر خود را باینک نامی طی نمودند. آقای امیر تیمور مخبر شعبه اول در پاسخ آقای اسکندری اظهار نمودند که چون نسبت به صلاحیت آقای تقی زاده اعتراض کرده اند آقای رئیس مجلس میتواند نسبت به موجب ماده ۱۳ قانون انتخابات و ذکر قیود محرومیت از نمایندگی معترض را اقتناع و مخبر را از پاسخ آن بی نیاز کنند. سپس ماده را قرائت کرده گفتند آقای اسکندری باید این موضوع را با حضور خود آقای تقی زاده مطرح میکردند.

آقای رئیس بمذاکرات بین آقایان دکتر مصدق و سید ضیاءالدین طباطبائی در دوره گذشته و نظیر این مسائل که در دوره های سابق بریاست آقای مومن الملک نیز سابقه داشته است اشاره کردند.

آقای امیر تیمور با ذکر خدمات آقای تقی زاده و اینکه یکی از فرزندان لایق کشور هستند بموضوع تجدید امتیاز نفت مورد اعتراض آقای اسکندری اشاره نموده گفتند که مطلب بحکمت جامعه ملل رجوع شد و آقای دکتر پیش رئیس فعلی جمهوری چک اسلواک سر حکم بوده و چون دولت قبول حکمت نموده ناچار قرارداد را هم قبول کرده خاصه اینکه مجلس هم تصویب کرده است. در باب الغاء امتیاز هم چون قبلاً در هیئت دولت تصویب شده آقای تقی زاده امضاء کرده اند و خود پاسخ اعتراضات را خواهند داد. همچنین در ابتدای مشروطیت هم میلیون ایران در مقابل محمد علی شاه پادشاه مستبدی قرار گرفته بودند ناچار میشدند از این پادشاه بناهی بچویند و تقی زاده از این طریق جانبازی کرده و مشروطیت ایران را بوجود آورده است و چون آقای اسکندری بجریان انتخابات ایشان اعتراضی نداشته اند بقیه را بمداخلات خود آقای تقی زاده محول کردند.

آقای مکی پیشنهاد خروج از دستور داده بیان داشتند که چون مطالب آقای اسکندری مبتنی بر استنادی است که وزارت خارجه انگلیس در کتابهای مختلف منتشر کرده است آقای تقی زاده باید خودشان دفاع کنند و تاریخ آینه در باره ایشان بهتر قضاوت میکند.

می دهد.

آقای عباس مسعودی مخالف و معتقد بودند که اگر ترتیب اعتبار نامه هابر هم نمیعورد چند روز دیگر خود آقای تقی زاده حضوراً از خویش دفاع میکنند. اکنون هم اشخاصی هستند که از ایشان دفاع کنند و در بنیاب اطلاعاتی موجود است که برض

مجلس میرسد در بنیوموقع (نیم ساعت بعد از ظهر) چون عده برای اخذ رأی کافی نبود مجلس بعنوان تنفس خاتمه یافت.

مجدداً ساعت نه و چهل و پنج دقیقه صبح روز یکشنبه یازدهم امرداد مجلس بریاست آقای رضا حکمت تشکیل گردید.

اسامی غائبین: غایب با اجازه - آقای شهاب خسروانی. غائبین بی اجازه - آقایان - حسین و کیل - محسن گنابادی - هدایت الله پالیزی - کامل ماگرمی فولادوند - تقی زاده.

دیر آمدگان بی اجازه - آقایان - حسن اکبر دکتر طباطبائی - عزت الله بیات - هفتقندی - مسعود تابتی سزاوار - ابوالقاسم بهبهانی - اسلامی - لاهوتی ناصرالدین ناصری - ارباب مهدی یزدی.

آقای مکی پیشنهاد خود را مبنی بر خروج اعتبارنامه آقای تقی زاده از دستور مسترد داشتند و آقای اردلان پیشنهاد نمودند که رأی نهائی باین اعتبارنامه موکول بحضور خود آقای تقی زاده شود و الا تا اکتید نمودند در صورتیکه نمایندگان مطمئن بتصویب آن باشند رأی گرفته شود. آقای دکتر عبده معتقد بودند که چون زندگی آقای تقی زاده را تاریخ تشریح کرده و متعلق بملت ایران است تصویب اعتبارنامه مورد تردید نیست و آقای اردلان پیشنهاد خود را پس گرفتند.

آقای دکتر شفق پیشنهاد نموده توضیح دادند که چون نظریه معترضین تصویب اعتبارنامه آقای تقی زاده یکی این بود که ناچار تصدیق ضمنی بر قرارداد نفت و اقدامات ناروای همال سیاسی قدیم بریتانیا خواهد بود چون روابط سیاسی ما با این دولت پس از دو جنگ بین المللی در طریق تضمین حقوق ملل متکی بحسن نیت و تفاهم برادرانه است حق هر گونه تجدید نظری خواهیم داشت بنابراین پیشنهاد میکنم که اعتبارنامه آقای تقی زاده با قید این توضیح برای گرفته شود که رأی بصلاحیت آقای تقی زاده هرگز مستلزم تصدیق ضمنی از مطالب دیگر سیاسی و حقوقی که در بیانات آقای اسکندری بوده است نخواهد شد. این رأی منحصراً بصلاحیت شخصی و جریان انتخاب آقای تقی زاده است.

آقای دکتر عبده با اشاره بماده ۵ نظر داشتند که پس از ختم باحاثات رأی گرفته شود و آقای رئیس بیان نمودند که طبق ماده ۱۰۸ مخالف و موافق صحبت میکنند و آقای اسکندری با پیشنهاد آقای دکتر شفق مخالف بوده گفتند که هنوز جواب اعتراضات ایشان داده نشده و ضمن یادآوری رؤس مسائل گفته شده باز آقایان نمایندگان را در این باره بمصالح مملکتی متوجه داشته تا اکتید نمودند که هنوز مذاکرات و مباحثات کافی نیست.

آقای دکتر معظمی به پیشنهاد آقای دکتر شفق اشاره کردند که پس از استماع بیانات آقای اسکندری و موافقین فوراً مذكور اخذ رأی خواهد شد. آقای مسعودی خواستند در این باره صحبت کنند. آقای امیر تیمور بنام مخبر شعبه تذکر دادند که هنوز دفاع ایشان تمام نشده است بالاخره آقای عباس مسعودی بدفاع پرداخته گفتند آقای تقی زاده با چهل سال خدمات سیاسی و علمی و شرکت

در مجلسی که آقای مؤتمن الملک و مرحوم مستوفی و مدرس عضویت داشتند بامتیاز نامه او رأی داده شده بملت ایران. معرفی شده است فاعلدر قبل اسنادی که آقای اسکندری علیه ایشان جمع آوری کرده اند وارد مطلب میشوند سپس بجدله لندن نبوز مستند آقای اسکندری موضوع سه میلیون لیره اشاره نموده گفتند که مربوط بماده ۲۳ امتیازنامه و دهای سابق دولت از شرکت نفت بوده و یکماه پس از امضاء قرارداد جدید بجزانه دولت واصل شده است و بعد با قرائت قسمتی از کتاب آرزوی آقای اسکندری بتحصن آقای تقی زاده در سفارت انگلیس عطف بیان کردند که تنها ایشان نبودند عده کثیری از زعمای آزادیخواهان نیز بسفارت انگلیس و سفارت فرانسه و شهیندری عثمانی تحصن جستند و الا با مر محمدعلی میرزا طبق نقشه ای که در ارکان حرب قفقاز طرح شده بود آنها را میکشیدند و ما باید راضی باشیم که تقی زاده باین وسیله جان خود را برابگان از دست نداد تا امر وجود ایشان عاید مملکت شود زیرا پس از تبعید از ایران هم با ایجاد انجمن سعادت در خاک عثمانی و کمک با آزادیخواهان تبریز در طریق مشروطیت ایران فدا کاری میکرد و علت رنجش سفارت انگلیس و اعتراض بدولت ایران و حمایت از متحصنین نیز این بود که قزاقها سفارت انگلیس را محاصره و با اعضاء سفارت اهانت کرده اند. در اینجا تلگرافی را که ادوارد هفتم پادشاه انگلیس بمحمدعلی میرزا مخبره کرده بود قرائت و استناد نمودند که مربوط با آقای تقی زاده نبوده است بعلاوه و کلای دوره اول پس از بیابان مجلس همگی در قلهک که قلمرو نفوذ و حدود بست آن روز سفارت بود متحصن بودند و تا ورود مرحوم سردار اسعد در آنجا توقف داشتند و اینها دلیل خیانت تقی زاده نیست.

راجع به نفت نیز آقای مسعودی باینان عقیده و آرزوی اینک بعبایت خداوندی روزی با لغاء کلیه امتیازات منافی منافع ایران توفیق حاصل شود توضیح دادند که هنگام تجدید قرارداد نفت مرحوم فروغی و داور و آقای علاء نیز نمایندگان دولت بودند و کمال کوشش خود را در حفظ منافع مملکت نمودند تا در نتیجه امتیاز جدید حیطه اختیارات شرکت محدود و انحصار لوله کشی نفت که تمام منابع زیرزمینی ایران را بی ارزش ساخته بود از دست شرکت خارج گشت و دست دولت را باز کرد و نفت ایران جنبه بین المللی گرفت از لحاظ مالی نیز تغییرات محسوسی بفتح مملکت در امتیاز جدید داده شده است که حد اقل ۷۵۰ هزار لیره منافع سالیانه ایران را بچهار میلیون لیره بالا برد.

در خانه آقای مسعودی تقویت و تشویق از فضیلت و تقوی را بزرگترین وسیله ترقی و تمالی شمرد. با اشاره بایام ناگوار پایان صر مرحوم فروغی معتقد بودند که وضعیت فعلی و زندگی شخصی آقای تقی زاده بهترین معرف یا کد امنی و تقوی سیاسی او است که قابل تشویق و ستایش و قضاوت حق پرستانه آقایان نمایندگان است. آقای اسکندری با اشاره بماده ۱۰۹ نظامنامه گفتند در مذاکرات و اعتراضات ایشان تخریف شده بالاخص اینکه آقای مسعودی دفاع از کمیانی نفت

جنوب کردند. آقای امینی پیشنهاد کفایت مذاکرات و اخذ رأی بمورمول پیشنهادی آقای دکتر شفق نمودند و آقای اسکندری با پیشنهاد ختم مذاکرات مخالف بودند مجدداً حفظ منافع کشور را بمطالعه بیشتری خاطر نشان ساخته گفتند وضع احوال و خدمات رجال وقت را نسبت بمنافع مملکت باید سنجید و درین باره بجریان امور کشور اشغال شده فرانسه در جنگ اخیر و عملیات مارشال بن معروف و محکومیت او در قبل منافع ملت فرانسه اشاره نموده گفتند خدمات رجال کشور را بجای خود باید شناخت و اشتباهات سیاسی آنها را بجای خود در نظر گرفت و در نتیجه منافع ملی و مملکتی را ملحوظ داشت بعلاوه از لحاظ سن نیز آقای تقی زاده ۷۲ سال دارند و تصویب اعتبار نامه ایشان قانونی نیست.

در بنیوموقع بکفایت مذاکرات اخذ رأی و تصویب شد و سپس بمورمول پیشنهادی آقای دکتر شفق که رأی مجلس با اعتبارنامه آقای تقی زاده فقط نسبت بصلاحیت شخصی و جریان انتخاب ایشان است رأی گرفته تصویب گردید.

آقای فرامرزی راجع بمذاکرات اقلیت و اکثریت توضیح دادند که چون نظرشان بمصالح مملکت است حرف حق ایشان را باید پذیرفت و کسانی که بنام آزادی جمع شده اند نباید با وسائلی که دارند مخالف خود را خفه کنند.

آقایان صادقی و حاذقی و اورنگ پیشنهاد نمودند که پرونده انتخابات تهران مطرح شود آقای حاذقی توضیح دادند که پس از یکسال ونیم تعطیل مشروطیت اکنون که فرصت بدست آمده و مواضع بر طرف شده مردم مملکت منتظرند که هر چه زودتر کارهای مفیدی انجام شود.

آقای مکی معتقد بودند که نباید تبعیض شود و گفتگو در اطراف اعتبارنامه آقای تقی زاده نیز بر اثر تقدیم و تبعیض بود که بر خلاف سابقه درغیاب ایشان مطرح گردید بمناسبت آقای دکتر تقی زاده تصویب نمودند که اعتراضشان را نسبت به انتخابات تهران پس بگیرند و به پیشنهاد آقای حاذقی اخذ رأی بعمل آمد و در وهله اول مشکوک و در مرتبه دوم تصویب شد.

آقای مهندس رضوی کتیباً بمقام ریاست اعلام نمودند که چون چهل نفر از آقایان نمایندگان از ایشان تقاضا نموده اند اعتراض خود را نسبت به انتخاب آقای نیکبوسر مسترد دارند و در زویه سیاسی خودشان تبعیض روا نمیدارند نسبت با آقایان امینی - اسفندیاری - هلی و کیلی - عباس اسکندری و تقی خوبیلر نیز اعتراض خود را مسترد میکنند.

رأی با اعتبارنامه آقای نیکبوسر اخذ و تصویب شد.

آقای دکتر متین دفتری با ذکر مصائب عمومی دوره جنگ اخیر و آنچه شخصاً تحمل نموده اند متذکر شدند که اگر در ملتی احترام قوانین از بین رفت زندگی آنها دچار اختلال میشود و در بازداشت سیاسی اخیر معتقد و متعهد شده اند که علیه نا حق و بیبندگری مبارزه کنند و سپس با انتخابات تهران اشاره کرده گفتند برای کسانی که جرو لیست سپاه بودند امنیت نبود و ناچار بترک تهران شدند چنانکه آقای آیه الله کاشانی هم در توقیف و تبعید بسر میبردند و سلسله جناب این امور عنصر خطر ناکی بود که

عنوان معاونت نخست وزیری داشت و پس از اونیز کسانی که آمدند امید آزادی انتخابات را زیاد تأیید نکردند و علی رغم نظارات و شکایات آزادیخواهان مخصوصاً دانشجویان طبق یک نقشه جریان و خاتمه یافت و جرایمی که بعمد آزادی انتخابات اشاره میکردند بمذاب حکومت نظامی دچار میشدند سپس بملت مخالفت خود با اعتبارنامه آقای امینی و استرداد مخالفت نسبت با اعتبارنامه آقای صادقی اشاره کرده گفتند که چون مخبر شعبه در گزارش خود راجع با اعتبارنامه آقای امینی بتفصیل دفاع از انجمن نظارت کرده بود ناچار با اعتراض شدم بدون آنکه مربوط بصلاحیت شخصی ایشان و یا وجه امتیازی با یازده نفر دیگر از حیث جریان انتخابات تهران باشد آقای دکتر متین دفتری شرح مسوطی از مداخلات مأمورین شهرداری و طرز عمل ایشان نسبت بکسبه و بازرگانان بیان و عقیده داشتند که گریبان این دسته از مردم را بوسیله اصلاح قانون انتخابات باید از دست مأمورین خلاص کرده والا با اعمال نفوذ و قدرت اقتصادی دولت مشروطیت ایران همواره متزلزل است سپس بموضوع انجمنهای فرعی و وضع ثبت تعرفه و اخذ رأی در حوزه ها و افراد مخصوصی که صندوقها را حفاظت میکردند و نسبت بموارد تعرفه های ثبت شده با ساعات اخذ رأی و ضمناً تطبیق این با انتخابات دوره چهارم اشاره کرده گفتند که عهده تحصیل کرده از این دوره تا دوره یازدهم حد برابر شده ولی احترام باین طبقه بصغر رسیده است بعد نسبت بوضع احزاب و آزادی عمل آنها در مقابل حزب دموکرات بحث مفصلی نمودند که این حزب برای سایر احزاب حق حیوة اجتماعی عملاً قائل نیست و روش این حزب دموکراتیک نمیباشد ضمناً رشته سخن را بوزارت کار و کلاس اختصاصی آن و مأمورینی که (برای دریافت تعلیمات تحت نظر بازرسی) بجوم تهران و بعضی شهرستانها مأمور میشدند کشیده گفتند قسمت اعظم بودجه وزارت کار و جیبهای آن صرف انتخابات و بعضی جرایم شده است همچنین پنجاه هزار تومان انعام بکسی داده اند که ده هزار روقه رأی را عوض کرده است و نیز راجع بنوشتن آراء و اضافه و ابطال آنها در شعب و وضع اخذ رأی در شهرستانک توضیحاتی دادند در بنیوموقع یکساعت بعد از ظهر مجلس بتقویت تنفس خاتمه یافت و جلسه آینه بروز پنجشنبه ۱۳ امرداد محول گردید.

مجدداً ساعت نه و پنجاه دقیقه صبح روز شنبه ۱۳ امرداد مجلس بریاست آقای رضا حکمت تشکیل گردید. اسامی غائبین: غایب با اجازه آقای اخوان.

غائبین بی اجازه - آقایان - معین زاده - حسین و کیل - سزاوار - گنابادی - پالیزی - اسلامی - فولادوند - کامل ماگرمی - علی و کیل - تقی زاده - دیر آمدگان با اجازه - آقایان: منصف - دکتر - بقائی - محمد ذوالفقاری - دیر آمدگان بی اجازه - آقایان: حسن اکبر - دکتر - مسعود تابتی - جواد عامری - نولیت - عزیز اعظم زنگنه - ضیاء ابراهیمی - داور - نیک پور - شریعت زاده - مشاور - صادقی - ناصری - دکتر - راحی - آقای دکتر متین دفتری با اشاره بغلاصه آنچه در جلسه گذشته بیان کرده و اعتراض بعضی که

نسبت بحزب دموکرات اعتراض شده است گفتند چون در عمل بین انجمن و سازمان حزب دموکرات و وزارت کار و تبلیغات یک همکاری شدیدی بود و اشخاص معینی در آن واحد در هر سه دستگاه شرکت مؤثری داشتند و اینست که نسبت به این سه دستگاه تفکیک و از اعتراض و رسیدگی بشکایات از انجمن نظارت نمودند همچنین توضیحات آقای وکیل را در جریان انتخابات با اشاره بانقلابات شهرستانک صحیح و مقنع ندانستند و نیز راجع بتوضیحات آقای امینی و نامه وزارت کار تقاضای تشکیل کمیسیون برای رسیدگی بدفاتر وزارت مشارالیه نمودند. آقای عامری بعنوان عضو انجمن نظارت انتخابات اظهار داشتند که بشکایات واصله با کمال بیطرفی رسیدگی کرده اند. آقای دکتر اعتباری پاسخ اعتراضات آقای دکتر متین را نسبت به وزارت کار کافی ندانسته گفتند و تقاضای کنفرانس با امدار کمیسیون فلان دستگاه دولتی دخالت کرده و دلیلی بر رد آن اقامه نمیشود مجلس برای حفظ اصول نمیتواند بدان رای دهد. پیشنهاد نمودند موضوع وزارت کار از تصویب اعتبارنامه آقای دکتر امینی جدا شود و پیشنهاد تصویب ننگریدید نمایندگان آقای دکتر امینی از تهران اخذ رای و تصویب شد. آقای مکی باتفصیل دستور مخالفت بودند باعتبار نامه آقای وکیل از تهران و همین اسفندیاری از بابل نیز اخذ رای و تصویب گردید سپس چون آقای ارسنجانی نسبت باعتبار نامه آقای عبدالقادر آزاد و آقایان صدر کشاورز و کشائی و آزاد و فرامرزی اعتراض خود را نسبت باعتبار نامه آقای محمود محمود مسترد داشتند اعتبارنامه آقای آزاد از سزوار و آقای محمود محمود از نجف آباد نیز تصویب گردید.

آقای رئیس راجع بعید مشروطیت و تصادف با ایام سوگواری بیان داشتند که چون جشن گرفته نمیشود اجرای تشریفات دیگر آن نیز ضروری بنظر نمیرسد.

آقای قائم مقام معتقد بودند قبل از هر کاری باید هیئت رئیسه معلوم و بکارهای مملکت شروع شود. آقای دکتر شفق پیشنهاد نمودند که برای تعظیم بهائو مشروطیت در این جلسه یکدقیقه قیام و سکوت شود و توضیحاتی در اطراف آن دادند چون مخالفی نبود یکدقیقه قیام با سکوت انجام گردید. از طرف آقایان صادقی و دکتر راجی و مهندس هدایت پیشنهاد شد که دستور جلسه آئینده تعیین هیئت رئیسه مقرر شود.

آقای دکتر معظمی توضیح دادند که تا وقتی مجلس در حین انعقاد است طبق سوابق مجلس دستور تعیین نمیشود.

آقای صادقی راجع بتصویب اعتبارنامه اکثریت و لزوم انتخاب هیئت رئیسه توضیحاتی دادند.

آقای ملک مدنی بیان داشتند نسبت به تعیین تکلیف نمایندگانی که باعتبار نامه آنها اعتراض شده و صلاحیتی برای آنها قائل نیستند باید تصمیم گرفته و مجلس مصفا شود سپس بانقلاب هیئت رئیسه بپردازند.

آقای رئیس نسبت بانقلاب هیئت رئیسه و

هزار رأی و نسبت بدوره چهاردهم به مراتب بیشتر بوده چگونه آزادی از منت سلب شده است سپس مطالبی را که نسبت به وزارت کار و تبلیغات گفته شده بود با قرائت نامه وزارت کار دور اراصاف خواندند.

آقای دکتر متین دفتر تقاضای تشکیل کمیسیون و رسیدگی بشکایات از انجمن نظارت نمودند همچنین توضیحات آقای وکیل را در جریان انتخابات با اشاره بانقلابات شهرستانک صحیح و مقنع ندانستند و نیز راجع بتوضیحات آقای امینی و نامه وزارت کار تقاضای تشکیل کمیسیون برای رسیدگی بدفاتر وزارت مشارالیه نمودند. آقای عامری بعنوان عضو انجمن نظارت انتخابات اظهار داشتند که بشکایات واصله با کمال بیطرفی رسیدگی کرده اند. آقای دکتر اعتباری پاسخ اعتراضات آقای دکتر متین را نسبت به وزارت کار کافی ندانسته گفتند و تقاضای کنفرانس با امدار کمیسیون فلان دستگاه دولتی دخالت کرده و دلیلی بر رد آن اقامه نمیشود مجلس برای حفظ اصول نمیتواند بدان رای دهد. پیشنهاد نمودند موضوع وزارت کار از تصویب اعتبارنامه آقای دکتر امینی جدا شود و پیشنهاد تصویب ننگریدید نمایندگان آقای دکتر امینی از تهران اخذ رای و تصویب شد. آقای مکی باتفصیل دستور مخالفت بودند باعتبار نامه آقای وکیل از تهران و همین اسفندیاری از بابل نیز اخذ رای و تصویب گردید سپس چون آقای ارسنجانی نسبت باعتبار نامه آقای عبدالقادر آزاد و آقایان صدر کشاورز و کشائی و آزاد و فرامرزی اعتراض خود را نسبت باعتبار نامه آقای محمود محمود مسترد داشتند اعتبارنامه آقای آزاد از سزوار و آقای محمود محمود از نجف آباد نیز تصویب گردید.

آقای رئیس راجع بعید مشروطیت و تصادف با ایام سوگواری بیان داشتند که چون جشن گرفته نمیشود اجرای تشریفات دیگر آن نیز ضروری بنظر نمیرسد.

آقای قائم مقام معتقد بودند قبل از هر کاری باید هیئت رئیسه معلوم و بکارهای مملکت شروع شود. آقای دکتر شفق پیشنهاد نمودند که برای تعظیم بهائو مشروطیت در این جلسه یکدقیقه قیام و سکوت شود و توضیحاتی در اطراف آن دادند چون مخالفی نبود یکدقیقه قیام با سکوت انجام گردید. از طرف آقایان صادقی و دکتر راجی و مهندس هدایت پیشنهاد شد که دستور جلسه آئینده تعیین هیئت رئیسه مقرر شود.

آقای دکتر معظمی توضیح دادند که تا وقتی مجلس در حین انعقاد است طبق سوابق مجلس دستور تعیین نمیشود.

آقای صادقی راجع بتصویب اعتبارنامه اکثریت و لزوم انتخاب هیئت رئیسه توضیحاتی دادند.

آقای ملک مدنی بیان داشتند نسبت به تعیین تکلیف نمایندگانی که باعتبار نامه آنها اعتراض شده و صلاحیتی برای آنها قائل نیستند باید تصمیم گرفته و مجلس مصفا شود سپس بانقلاب هیئت رئیسه بپردازند.

آقای رئیس نسبت بانقلاب هیئت رئیسه و

تغییر دستور توضیحی دادند. عده برای اخذ رای هم کافی نبود.

ده دقیقه بعد از ظهر مجلس بعنوان تنفس خانمه یافت.

ومجدداً روز ۳ شنبه بیستم مرداد ساعت پنج ظهر مجلس بریاست آقای رضا حکمت تشکیل شد.

اسامی غائبین .

غائب با اجازه - آقای اورنگ .

غائبین بی اجازه - آقایان : بهادری - حسین وکیل - آقاخان بختیاری - محسن گنابادی - بالیزی قوامی - فولادوند - ناصرالدین ناصری - کامل ماکوئی علی وکیل - دکتر مجتهدی - تقی زاده - لیقوانی دیر آمدگان بی اجازه - آقایان : حسن اکبر اخوا - مسعود ثابتی - سزاوار - شریعت زاده مشاور آقای رئیس بیان داشتند که چون جلسه پیش نیز بعنوان تنفس خانمه یافت پیشنهادی که در دستور بود مطرح میشود.

آقای دکتر راجی راجع به پیشنهاد مذکور و تغییر دستور توضیح دادند که چون هیئت رئیسه انتخاب نشده مجلس نمیتواند وارد کار شود دولت هم تکلیفش معلوم نیست اوضاع جهانی و وضع بین المللی ایجاب میکند که مجلس هر چه زودتر وارد کار شود بالاخص که پس از تصویب ۳ ربع اعتبارنامه ها انتصاب هیئت رئیسه بخودی خود جزء دستور میباشد.

آقای فرامرزی بترتیب سابقه و اصول پارلمانی اشاره کرده گفتند که حل و عقد کابینه امور در مجلس بسته برای اکثریت است و اختلاف نظر در انتخاب رئیس مطابق اصول باید برای مجلس و اکثریت محول شود نسبت به همکاری با بعضی نمایندگان نیز تا اعتبار نامه در دست دارند و مجلس با رای خود آنها را رد نکرده وکیل ملت میباشد.

آقای آشتیانی زاده گفتند پیشنهادی در جلسه گذشته راجع به تعیین تکلیف شهردار و شهرداری داده اند که خواننده نشده اظهار عقیده نمودند که آقای مشایخی یا از شهرداری و یا از نمایندگان مستعفی شوند تا تکلیف شهر و شهرداری روشن شود. آقا دکتر معظمی پیشنهاد نمودند که چون عده برای رای کافی نیست و مسائلی که در دستور است محتاج برای میباشد جلسه بروزی پنجشنبه موکول شود تا آقایان نیز توافق نظر حاصل کنند.

آقای مهندس رضوی گفتند اوضاع جهان و ایران عادی نیست و مجلس باید آماده کار باشد بهتر است آقایان توافق حاصل کنند و مجلس امروز وارد کار شود و از این اوبستر و کسبونها جلوگیری شود.

ده دقیقه بظهر ختم جلسه از طرف رئیس اعلام و جلسه آئینده بروزی پنجشنبه ۲۲ موکول شد.

که بنده خواستم این دو توضیح را عرض بکنم.

رئیس - آقای دکتر شفق نسبت بصورت جلسه اعتراضی دارید؟

دکتر شفق - بله.

رئیس - بفرمائید.

دکتر شفق - بنده خواستم جلب نظر هیئت رئیسه محترم را بکنم. بنا هست که صورت مجلس کمی مجمل نوشته بشود ولی بنده اینطور تشخیص دادم که صورت مجلس نه از باب اینکه صورت مجلس - های متوالی را خواندند بلکه بعضی از صورت مجلس - های ایام بخصوصی بیش از حد لزوم مفصل بود.

این را در موقعی عرض میکنم که من دوره تبه صحبت کردم، یکی در موقع پیشنهادیکه تقدیم داشتم و بتشخیص خود بنده هم آن پیشنهاد مهم بود و هم چند توضیحی که عرض کرده بودم بود ولی حتی یکجمله راجع بتوضیحات بنده آنجا نیست، یک جمله هم راجع باعظای شاعر مشروطیت که بنده صحبت کردم اینجا نیست، با این همه بنده شکایتی ندارم و پیشنهاد میکنم کمی صورت مجلس مجمل نوشته بشود ولی معنی مجمل این نیست که مطالبی که مهم است ترک بشود معنی مجمل این است که مطالبی را که مکرر است یا فرضی است داخل صورت مجلس نکنند. یک مثالی عرض میکنم آقای اسکندری در ضمن مخالفت خودشان یک رقم کلی دادند که بموجب محاسبه ایشان ضرر کشور بود از بابت تمدید قرار داد نفت و برای اینکه آن رقم را اثبات کنند یک ارقام فرعی هم جزء محاسبه آورده بودند، در صورت مجلس گمان نمیکند لزومی داشت که آن ارقام فرعی را هم شرح بدهند که ایشان چطور حساب کرده اند این رقم را و این را آورده بودند در صورت مجلس این یک مثال است و الا مثالهای دیگری عرض میکنم که حتی بعضی مطالب فرعی و جزئی را جزء صورت مجلس آورده اند و بعضی مطالب کمی را ترک کرده اند یکی هم در باب نطق یکی از آقایان نمایندگان، صورت مجلس نویسنده اظهار نظر کرده، بیانات مؤثری فرمودند، این کلمه مؤثر معنیش این است که اگر بعضیها هم مثل بنده بیانات غیر مؤثر بگویند او را هم باید گفت و تصور میکنم صورت مجلس نباید کاملاً انعکاس مذاکرات پارلمان باشد (صحیح است) اعم از اینکه مؤثر بوده باشد یا غیر مؤثر (صحیح است).

رئیس - موافقت خواهد شد همه اصلاح بشود و البته تمام نطق جنابالی و دیگران هم در صورت مشروح و مفصل مجلس ذکر شده بعد از اینهم نکات مهم البته باید در صورت جلسه مختصر هم ذکر شود. آقای اسکندری راجع بصورت جلسه اعتراضی دارید؟

اسکندری - بلی.

رئیس - بفرمائید.

اسکندری - عرض کنم در گزارش اعتراضی که نسبت باعتبار نامه آقای تقی زاده تقدیم مجلس

شده بجای این شرح مفصلی که نوشته شده بود اگر خلاصه ای که بنده در خاتمه ادعا نامه بعرض مجلس رسانده بودم در هفت ماده و لازم هم بود که آن ۷ ماده ذکر شود ذکر میشد بهتر بود از برای این که این صورت خلاصه نمیرساند که بنده چه عرض کردم و در قسمت دوم اینجا اشاره شده است که راجع بقرارداد تمدید نفت جنوب حکمیتی شد در همان موقع که این صحبت شد بنده تذکر دادم که در جامعه ملل حکمیتی در این موضوع نشده بود و مراجع صادر کنند بنمایندگان ایران و نمایندگان کمیته نفت جنوب که خود آنها در خارج بطور دوستانه و خصوصی حل کنند در اینصورت بایستی در این قسمت توضیح داده میشد که هیچ قسم حکمیتی از طرف دکتر بش که از طرف جامعه ملل معین شده بود راجع باین قرارداد نشده است و در قسمت دیگر وقتی که بنده بعرض آقایان نمایندگان رساندم که تمدید این قرار داد موافق مصالح ملت و کشور ایران نبود تقریباً اکثریت آقایان این نظر بنده را قبول داشتند و با گفتن احسنت و صحیح است عملاً تصدیق کردند که این صحیح بوده و این قید نشده در صورتی که این در روزنامه رسمی مجلس قید شده است بنده مخصوصاً تقاضا دارم از نظر مصالح عمومی کشور این قسمت را که گفته شده در صورت مجلس قید بفرمایند در قسمت چهارم بنده خیلی اهمیت میدهم که پیشنهادیکه جناب آقای دکتر شفق نمودند متن آن پیشنهاد در صورت خلاصه مجلس قید بشود این از نظر مصالح کشور ایران لازم است و قابل خلاصه شدن نیست.

رئیس - آقای سزاوار شامه نسبت بصورت جلسه اعتراضی دارید؟

سزاوار - بلی.

رئیس - بفرمائید.

سزاوار - بنده یک تذکری داشتم که این تذکر را چون آقای دکتر شفق فرمودند دیگر عرضی در این باب نمیکنم فقط جلسه روز سه شنبه سیزدهم را بنده عذر موجه داشتم اطلاع هم داده بودم.

رئیس - آقای دکتر مصباح زاده فرمایشی دارید؟

مصباح زاده - بلی.

رئیس - بفرمائید.

مصباح زاده - در جلسه گذشته آقای امینی یک نامه ابر از وزارت کار و تبلیغات اینجا قرائت کردند که در آن نامه این جمله هست که مجلس لازم است به آن توجه کند «وزارت کار و تبلیغات بموجب تصویب نامه شماره فلان که در زمان تصویب مجلس شورای ملی قائم مقام قانون است تشکیل گردید» خواستم عرض کنم که در کجا نوشته شده که در زمان فترت تصویب نامه جانشین قانون است؟ و ابداً همچو چیزی نیست و نظر مجلس هم تصور

شده بجای این شرح مفصلی که نوشته شده بود اگر خلاصه ای که بنده در خاتمه ادعا نامه بعرض مجلس رسانده بودم در هفت ماده و لازم هم بود که آن ۷ ماده ذکر شود ذکر میشد بهتر بود از برای این که این صورت خلاصه نمیرساند که بنده چه عرض کردم و در قسمت دوم اینجا اشاره شده است که راجع بقرارداد تمدید نفت جنوب حکمیتی شد در همان موقع که این صحبت شد بنده تذکر دادم که در جامعه ملل حکمیتی در این موضوع نشده بود و مراجع صادر کنند بنمایندگان ایران و نمایندگان کمیته نفت جنوب که خود آنها در خارج بطور دوستانه و خصوصی حل کنند در اینصورت بایستی در این قسمت توضیح داده میشد که هیچ قسم حکمیتی از طرف دکتر بش که از طرف جامعه ملل معین شده بود راجع باین قرارداد نشده است و در قسمت دیگر وقتی که بنده بعرض آقایان نمایندگان رساندم که تمدید این قرار داد موافق مصالح ملت و کشور ایران نبود تقریباً اکثریت آقایان این نظر بنده را قبول داشتند و با گفتن احسنت و صحیح است عملاً تصدیق کردند که این صحیح بوده و این قید نشده در صورتی که این در روزنامه رسمی مجلس قید شده است بنده مخصوصاً تقاضا دارم از نظر مصالح عمومی کشور این قسمت را که گفته شده در صورت مجلس قید بفرمایند در قسمت چهارم بنده خیلی اهمیت میدهم که پیشنهادیکه جناب آقای دکتر شفق نمودند متن آن پیشنهاد در صورت خلاصه مجلس قید بشود این از نظر مصالح کشور ایران لازم است و قابل خلاصه شدن نیست.

رئیس - آقای سزاوار شامه نسبت بصورت جلسه اعتراضی دارید؟

سزاوار - بلی.

رئیس - بفرمائید.

سزاوار - بنده یک تذکری داشتم که این تذکر را چون آقای دکتر شفق فرمودند دیگر عرضی در این باب نمیکنم فقط جلسه روز سه شنبه سیزدهم را بنده عذر موجه داشتم اطلاع هم داده بودم.

رئیس - آقای دکتر مصباح زاده فرمایشی دارید؟

مصباح زاده - بلی.

رئیس - بفرمائید.

مصباح زاده - در جلسه گذشته آقای امینی یک نامه ابر از وزارت کار و تبلیغات اینجا قرائت کردند که در آن نامه این جمله هست که مجلس لازم است به آن توجه کند «وزارت کار و تبلیغات بموجب تصویب نامه شماره فلان که در زمان تصویب مجلس شورای ملی قائم مقام قانون است تشکیل گردید» خواستم عرض کنم که در کجا نوشته شده که در زمان فترت تصویب نامه جانشین قانون است؟ و ابداً همچو چیزی نیست و نظر مجلس هم تصور

میکنم همین باشد خصوصاً تصویب نامه هائی که بر خلاف قوانین موجود وضع شده . اینرا خواستم من باب تذکر عرض کنم . (صحیح است)

رئیس - اصلاح میشود . چند نفر از آقایان اجازه نطق خواسته اند ، آقای اردلان . در صورت مجلس دیگر نظری نیست ؟ (گفته شد خیر) (بعضی از نمایندگان - عده کافی نیست) پس تصویب صورت جلسه چون عده کفایتی نیست میماند برای هفته بعد .

۳- بیانان قبل از دستور آقایان: اردلان ، محمد علی مسعودی ، فرامرزی ، آصف اردلان - بنائیکه مجلس شورای ملی کار های بسیار مهمی در پیش داشت معذرا برای حفظ شاعر اسلامیه بگفته تمام مجلس شورای ملی تعطیل بود و ما ها هم که مسلمان بودیم و هستیم و خواهیم بود انشاءالله از این تعطیل استفاده کردیم و مسائل دینی خود پرداختیم بامید اینکه بعد از اینکه وقتی اعیان تمام بشود بیاتیم در مجلس شورای ملی و این وظیفه ای که مردم ایران بساوا گذار کرده اند بایک خلوص عقیده و نبیتی انجام دهم (صحیح است) **انگلسن** جمله نمایندگان یکی من بودم که سرفوت روز سه شنبه ساعت ۸ صبح در مجلس شورای ملی حاضر بودم و جریان مجلس طوری پیش آمد که همه آقایان مستعضر هستند که بدون اخذ نتیجه یکمده از آقایان نمایندگان محترم در جلسه حاضر نشدند و نتوانستیم رأی مثبتی در آن جلسه نسبت بیک موضوعی بگیریم بنده عصر آنروز در یکی از مساجد تهران که ختم بر یا بود در قسم آنجا شرکت کردم هر کسی که آنجا بمن رسید خدا شاهد است که جز طعن و لعن و ناسزا چیز دیگر بمن یرتاب نکرد و میگفت شما باعث این هستید که مجلس تعطیل است و کاری از پیش نمیرند در صورتیکه من بیچاره آدم بیگناهی بودم و صبح سر وقت آمده بودم برای انجام وظیفه و این بی لطفی از عهده دیگر آقایان شده بود البته ممالک دیگر یکمده نمایندگان مجلسشان به ۶۰ نفر میرسند شاید ۷۰ ، ۸۰ نفر بلکه کمتر میتواند تصمیم بگیرند ولی قانون اساسی ما بآبودن ۱۱۷ نفر بایستد ۸۸ نفر باشند تا اینکه بتوانیم یک تصمیم بگیریم بنده در آن شب خدا شاهد است تا صبح در این فکر بودم که بالاخره چه خواهد شد و این بی بیختی که مادر دوره چهاردهم تجربه کردیم نکنند که خدای نکرده در دوره یازدهم هم تجدید بشود . از من یک نفر هیچ کاری ساخته نبود جز اینکه در وقت سحر که بادای فریاض دینی میبرد اذختم دست حاجت بطرف خدا دراز کردم که بلکه توجه خداوندی شامل حال ما مردم ایران بشود و پیش از این اینطور بدبختی و فلاکت دامنگیر ما نشود و مملکت ما دچار این فلاکت و بدبختی و بنستی و همه چیز نشود ما نمایندگان را که مردم ایران انتخاب کرده اند و خودمان هم با یک شوقی آمده ایم اینجا که خدماتی بمملکت خودمان

بکنیم ولی بدبختانه یک موجداتی هست که عده خیلی کمی ده نفر اگر نبایند هیچکاری نمیشود کرد . صبح دیروز که برخواستیم گفتند دعای تنها کافی نیست برویم و تلاش بکنیم من آمدیم به مجلس و دیدیم خوشبختانه یکمده از آقایان نمایندگان هم بهمین فکر بودند و تشریف آوردند فرقی طاق هیئت رئیسه نشستیم و چاره جوئی کردیم جناب آقای حکمت سردار فاخر از آقایانی که در آن جلسه حضور پیدا نکرده بودند درخواست فرمودند و آنها هم قبول فرمودند و تشریف آوردند در اطاق هیئت رئیسه و تا یک ساعت بعد از ظهر اینجا بماند کردیم پرداختیم آن آقایانی که در آنجا تشریف آوردند عین حرفی را که بنده زدم بنده اینجا تکرار میکنم و آن این بود که مقصد استرو کسیون نداشته باشیم و آن پیش آمد یک پیش آمد اتفاقی بود بنده بسیار خوشحال شدم و گفتم الحمد لله یک پیش آمد اتفاقی بوده است بعضی ها گفتند ما با تلفن کار داشتیم بعضی ها سر ختم رفته بودند بالاخره باز قلب بنده آرام گرفت گفتم انشاءالله فردا که مجلس است می آیم بمجلس و میتوانیم بکارهای وظیفه ای و نمایندگی خود بپردازیم بعد آنجا گفتند که این موضوع اعتبار نامه ها یک موضوعی است که مربوط بخود نمایندگان است که در مجلس حاضرند و ممکن است آقایان نمایندگان که پهلوی آنها نشسته اند مأخوذ بجای بشوند از این لحاظ ما تقاضا داریم به پیشنهاد نمایندگان محترم آقای دکتر راجی و صادقی و مهندس هدایت مجلس رأی مخفی بدهد این نظری بود که گفتم هیچ مانعی ندارد . نماینده محترم آقای دکتر عبده شرحی نوشتند و تقاضای رأی مخفی کردند منم از آن اشخاص بودم که آنرا امضاء کرده ام و سایرین هم امضاء کردند و گفتم انشاءالله باین زمینه قضیه حل خواهد شد گوا اینکه نمایندگان هر تصمیمی داشته باشند چه بقیام و فمود باشد چه برای مخفی تأخیری در آنها نخواهد کرد ، معذرا گفتم اگر باین وسیله رفع اشکال بشود با کمال میل آن ورقه را ما امضاء میکنیم و صبح باز بنده ساعت ۸ در مجلس شورای ملی بودم و تا الان هم که صورت مجلس را میخوانند تقریباً یکساعت و نیم است که هستیم و بنده چشم سیاهی رفت از بسکه در رانگه کردم که ببینم آقایان تشریف میآورند معذرا تشریف میآورند و معلوم نیست که آقایان اگر منتخب این مملکت هستند اگر مطلبی دارند غیر از اینکه مطلبشان را در مجلس شورای ملی در جلسه علنی در حضور تمام مردم ایران بگویند پس کجا میتوانند حرفشان را بگویند ؟ (صحیح است) ما اینجا نشستیم با کمال میل تمام حرفهای مشروع حساب را گوش میکنیم ولی آیا تعطیل کردن مجلس بصلاح مملکت هست ؟ یا یک چنین وضعی خدای متعال شاهد است که من از خجالت پهلوی اهالی این مملکت پهلوی اهالی کردستان که مرا انتخاب کرده اند نمیدانم چه بگویم ، ولی وقتیکه شما کنجکاری بفرمائید هیچ تصویری متوجه بنده و

امثال بنده نیست ما با کمال میل آمده ایم و آنها تشریف نمیآورند اینست که بنده بنام یک نفر نماینده ملت ایران از آقایان استدعا میکنم تمنی می کنم آقایان صلاح نیست در یک چنین موقع خطیری ما مملکت ما را داخل بحران بکنیم وضعیت مملکت ما را متشنج بکنیم هر مطلبی دارید بفرمائید در این جلسه صحبت میکنیم بالاخره رأی مجلس بایده قاطع باشد اصول دموکراسی در تمام دنیا همین است . نماینده محترم آقای فرامرزی با بیان شیرین خودشان این موضوع را تشریح کردند و امیدوارم این بیانات ناقابل من مورد توجه آقایان واقع شود و تشریف بیاورند .

محمد علی مسعودی - چون بنده از اشخاصی بودم که در جلسه قبل حاضر نبودم خواستم اینجا توضیحاتی عرض کنم که مطلب روشن شود و هیچوقت بیکطرفه قضاوت نشود ما جلسه خصوصی کردیم آقای مهندس رضوی یک پیشنهادی فرمودند که رأی مخفی گرفته شود . پیشنهاد آقایان صادقی ، هدایت ، دکتر راجی و این پیشنهاد مورد قبول اکثریت و حتی آنهاست که در جلسه قبل حاضر نشدند که بنده هم جزو آنها بودم واقع شده متأسفانه قرار هم بود که رأی مخفی گرفته شود و بیایند در جلسه بگردد به آقای رئیس بلند شدند از جایشان و این چیز را بهم زدند .

رئیس - دمرتبه اظهار کنید که بنده بفهمم .

محمد علی مسعودی - عرض کنم صحبت بود راجع بپیشنهاد آقای مهندس رضوی . بنده عرض کردم که ایشان پیشنهادی فرمودند که رأی مخفی گرفته شود (جمعی از نمایندگان - اینطور نیست)

رئیس - مطالب جلسه خصوصی مربوط نیست به جلسه علنی . الان در جلسه علنی حاضرید رأی مخفی بگیرید .

محمد علی مسعودی - خیلی خوب بنده میخواستم علت حاضر نشدنم را عرض کنم . عرض کنم که پیشنهادی آقای مهندس رضوی کردند و قرار شد رأی مخفی گرفته شود میان ۱۱۴ وکیل حاضر و بعد هم جلسه را بهم زدند و یک هدم در مجلس حاضر نشدند بنده هم بهمین مناسبت در جلسه علنی حاضر نشدم (حاجتی - گفتند برویم به جلسه علنی) . بنده برای همین موضوع حاضر نشدم چونکه رأی مخفی که قرار بود گرفته شود گرفته نشد اما یک نکته که میخواستم از آقای فرامرزی کله کنم این است که در روزنامه ها (فرامرزی - جواب روزنامه را در روزنامه بایده داد) البته بمیدانید این جا میفرمائید در روزنامه کهبان یک مطلبی را نوشتند که بعقیده من ابدأ شایسته نیست که متهم بکنند یک عده را چون اگر این حرفه اتهام که متأسفانه درین مملکت رایج است در مجلس هم رایج بشود بنده عرض میکنم دیگران هم زبان دارند ، کسان دیگر هم قلم دارند . بنده هم میخواستم بگویم آقای فرامرزی ، بدانی شما

و یقین داشته باشید کسانی که طرفدار تفریاده هستند طرفدار سیاست جنوبی بهیچوجه نیستند و هیچ معلوم نیست که از جناب عالی بوطنشان بیشتر علاقتند نباشند و نبایستی این حرفها زده شود (سزاوار - این صحبتها خارج از موضوع است) داخل موضوع است شاهام بیاید جواب بدهید (سزاوار - بگو آقا بگو نوبت ما هم میرسد) بنده میخواهم عرض کنم که در جلسه پیش نیامدم فقط برای همین بود که پیشنهاد آقای مهندس رضوی قبول شده بود و عمل نشده بود . بنده هم آمدم عرض کنم که اگر این حرفها زده شود اینجا ما هم حرفهایی داریم و خواهیم زد .

رئیس - راجع به بیانات ایشان میخواهید حرف بزنید آقای فرامرزی ؟

فرامرزی - بنده قبلام اجازه گرفته بودم .

رئیس - بفرمائید صحبت کنید .

فرامرزی - عرض کنم که جناب آقای مسعودی یک چیزهایی فرمودند که البته بنده ناچار هستم با ایشان جواب عرض کنم اتفاقاً اجازه هم گرفته بودم و نوبت بنده هم هست . عرض میکنم البته من نظر بیک شخص معین یا اشخاص معینی نداشتم در این قسمت و عرض کرده بودم که در مملکت بعضی اشخاص باین صفت یا باین سیاست معروف هستند و عرض نکرده بودم اینطور هستند . خود آقایان روی اعتبار نامه بعضی از نمایندگان متکی بعلم و عقیده مردم دارند میشوند نه بیرونده انتخابات منم متکی بهمان چیز شده بودم و این عرض را کرده بودم و کس معینی را هم در نظر نداشتم و آقای محمد علی خان مسعودی بهتر از همه عقیده مرا نسبت بشخص خودشان میداند و خیلی متأسف هستم که این حرفی را که بنده زده ام مطلقاً نظر من بشخص ایشان نبوده ولی تصور فرموده اند که من قصد ایشان هستند و قبل از این که هر ایشم را بکنم استدعا میکنم اگر کلماتی در زبان من و در بیان من بود که برخلاف دیپلماسی و بر خلاف راه و رسم معاشرت و اینها بود بر من خرده بگیرند برای اینکه بنده کمتر این راه و رسم را بلد هستم ، زندگی من بیشتر در معلمی گذشته و در معلمی عرض کنم که ظاهر داری و نزاکت و اینها نیست معلم یای تخته میروم و میگویند این کلمه با صاد نیست و با سینه است یا این رقم چهار نیست و شش است از اول رکب راست میشود وقتی درس بهش میدهند و وقتی هم که درس میدهند این جور بار میآید بنا بر این اگر هر ایشمی میکنم و این عرض برخلاف اصول نزاکت و باصطلاح سیاسی باشد از این کلمه منترت میخواهم که صحیح نیست . من خیلی متأسف هستم از وضعی که اول کار در این مجلس پیش آمده و مثالی یادم آمد گفتمد یک شخصی مدتی خراباتی بود و بعد مناجاتی شد رفته بود روی گلدسته مسجد اذان بگوید دید هنوز صبح نشده شروع مسخره بنماجات بعد یک چیزهایی دید که

متناسب با آن محل باک نیست گذاشت توی کوزه و از بالا یرت کرد بیائین و در حالیکه آن میآمد بیائین اوداد میزد میگفت با اول اولین . این خورد آنجا سیریک کسی گفت اگر اول اولین این است آخر - الاخرت چه خواهد شد (خنده نمایندگان) اگر مجلس از اول کار مواجه شود با ایستر کسیون آنهم برای یک امر جزئی یک قضیه ای که اصول پارلمانی دنیا حش کرده نمیدانم آخرش چه میشود ؟ ممکن است یکوفتی ایسترو کسیون در یک مملکتی و یا در یک مجلسی لازم بشود یک اقلیتی به بیست یک اکثریتی دارد خدای نخواسته خیانت میکند یا از روی اشتباه بظرفی میروند که آن اشتباه بضرر مملکت تمام میشود آن موقع ممکن است این عمل بشود ولی در یک کار کوچکی مثل انتخاب هیئت رئیسه یا اینکه اعتبار نامه ها جلو بیفتد یکمده بنشینند و ایسترو کسیون بکنند بنظر بنده این بهیچوجه صحیح نیست و مجلس را ضعیف میکند البته اگر بار هم انکاء بکنیم ؛ افکار و آراء مردم و بگوئیم مجلس از حالا هم در نظر مردم آنقدر طرف اعتماد نیست که هر عملی میکنند مردم باو ایمان داشته باشند . مجلس سیریک دوراهی قرار گرفته میتواند از این دوراهی بیکطرفی برود که موجب قوت و احترام مجلس بشود و موجب قوت اصل دموکراسی بشود و یا برود بیکطرفی که موجب ضعف مجلس و بدنامی خدای نخواسته آقایان نمایندگان شود و آن وقت هر قوه کوچکی میتواند قدرت را از دست مجلس بگیرد . آقایان هر چند که میدانم بخاطر بعضی از آقایان نمایندگان دوره چهاردهم گران میآید میخواهم عرض کنم اگر مجلس ۱۴ خودش را در نظر ملت ایران ضعیف نکرده بود و بدنام نکرده بود و تصور نکرده بود که چون یک اکثریتی دارد هر کاری میخواهد میتواند بکند چند نفر حقا و کس نمیتوانستند و کلاه را از در مجلس بیرون بکنند ، ملت ایران این اجازه را نمیداد و هیچکس هم اینکار را نمیتوانست بکند . از شما میرسم یک امام مسجدی یک مجتهدی ، یک ملائی که طرف اعتماد مردم باشد چندتا چاقو کش میتواند از در مسجد بایس گردنی بیرونش کند ؟ نمیتواند برای اینکه همان مردم میریزند سرائینها و اینها را نابود میکنند ولی اگر او در مسجد دسائسی کرد . . . (محمد علی مسعودی - اینها دسائس مظفر فیروز خائن بود) نمیتوانست مظفر فیروز را همان مردم تکه تکه میکردند (محمد علی مسعودی - تخریب آقای نخست وزیر در تهران نبوده) .

رئیس - آقای مسعودی ساکت بنشینید .

فرامرزی - میخواهم عرض کنم که اساساً مقامها دوجور است یک مقامی است که متکی بقوت است آن البته هر چه ارش داشته باشد ، قوه داشته باشد ، سر نیزه داشته باشد قوی است یک مقام هائی که متکی بافکار عمومی است اگر افکار عمومی

که این توقع را نمیشود کرد آنچه که به آقایان حق نمیدهد به مخالفینشان هم حق میدهد. من استدعا میکنم برای اینکه از اول مواجه با این اسکاندال نشویم آقایان تشریف بیاورند و اینجا رأی بگیریم همانطوری که آقای مسعودی فرمودند و بنظر من ایشان اشتباه فرمودند فرار شد اینجا رأی گرفته شود که اعتبار نامه ها جلو بیفتد یا انتخاب هیئت سه آقایان تشریف بیاورند که ما اینجا رأی بگیریم این تصمیم کسی نیست (محمدعلی مسعودی در جلسه خصوصی قرار بود) يك تذکر هم میخواستم عرض بکنم و آن این است که متأسفانه از اینطرف هم يك کار هائی میشود که بهانه میدهد بدست آنهاست که بتوانند حرف بزنند یا خدای نخواست اجابت تشنجی بکنند حالا این البته روی حسن نیت است و من هم نمیگویم روی سوء نیت است ولی ایشان اینطور تصور کردند فقط عرض میکنم ما اینطور تصور میکنیم ایشان آنطور تصور میکنند جل این دو تصور را چه میکنند آن اصل پارلمانی که در تمام دنیا هست و اما این را عرض کردم بنده چون یک نفر هستم نه توی حزب دمکرات ایران هستم و نه توی مخالفینشان هستم و نه با هیچکدامشان خصومتی دارم و یا قرار دادم، آقایان هم البته يك کارهائی میکنند مثلاً رفیق عزیزم جناب آقای اسدی هم وزیر هستند هم بعنوان وکیل در اینجا تشریف دارند چند روز هم آقایان تذکر دادند بازم اهتاء نکردند شانه نمیتوانید در مجلس بعنوان وکیل رأی بدهید اگر بتوانید اینجا دیگر تفکیک قوا معنی ندارد و تداخل قوا شده است جناب آقای رئیس آروز فرمودند که هر کس اعتبار نامه دارد وکیل بالقوه هست وکیل بالفعل نیست من میخواهم سؤال بکنم کسی که رأی میدهد در انتخاب رئیس مدرس نوشت يك وکیل دیگر اگر این وکیل بالفعل نیست پس وکیل بالفعل چه جوری است؟ استدعا میکنم از آقایان که بیاییم برویم هر دو سه طرف روی اصل و قاعده تارفع این تشنج و این چیزهائی بشود که موجب اختلال کار مجلس میشود (صحیح است).

مکی - آقای رئیس آقایان يك مأموریتی به بنده دادند که اجازه بفرمایند به استحضار آقایان نمایندگان برسانم.

رئیس - اجازه بفرماید آقای محمدعلی مسعودی طبق ماده ۱۰۹ تذکری میخواهند بدهند بعد شما بفرمایند.

محمدعلی مسعودی - يك توضیح مختصری بنده دارم و میخواهم آقای فرامرزی بیشتر توجه بفرمایند و آن این است که گلهای که کردم که چرا جناب عالی متهم میکنید کسانی را و شخص بخصوصی را مادر روزنامه مانا اگر فرض کنید طرفداری از آقای تقی زاده کردیم آقای سردار فاخر را متهم نکردیم (مهندس رضوی - سردار فاخر قابل اتهام نیست) و طرفداران ایشان را هم گفتیم همه مردمان وطن پرست و شریفی هستند تقاضای بنده این بود که جناب عالی این نکات را رعایت بفرمائید.

رئیس - توضیح شما در چه قسمتی است آقای مکی.

مکی - بنده توضیح مختصری داشتم.

رئیس - دو نفر هستند آقای آصف، آقای رضوی و بعد شما. آقای آصف بفرمائید.

آصف - قبل از ورود در پشت این تریبون يك جمله ای را میخواهم تذکرأ عرض کنم آقایان

که در ادوار سابق در مجلس شورای ملی تشریف داشتند و افتخار همکاری آنها را داشته ام باخلاق و گفتار و رفتار بنده آشنا هستند (صحیح است) يك عده از آقایان که در دوره پانزدهم تشریف آورده اند البته مدتی وقت لازم دارد تا همدیگر را کاملاً بجای آوریم. بنده اصولاً چندین شهوت سخرانی ندارم مگر در مواقعی بحکم ضرورت وجدان بمن امر بکنم و از روی اقتضای آن موقع وظیفه ملیم را انجام میدهم اینطور هم توجیه نشود این عرضی را که بنده میکنم نظرم این است که نکاتی را که بنده بآن اشاره میکنم آقایان بآن ملتفت نیستند خیر بنده اذعان دارم همه شاهان اقلتر، دانایتر، علاقمندتر از بنده هستم ولی من هم که خود را يك فرد کوچک این مجلس میدانم و تجاربی دارم باید در موقعش همانطور که در پارامای مواقع خود داری میکنم ولی موقعیکه اقتضا میکند امساک در حرف زد نمیکنم بلکه سکوت را حرام میدانم، در جلسه دوم و سوم دوره پانزدهم يك حرارتی تولید شد که منجر بشنج گردید البته برای همه ما ها در این بدو امر باعث تأسف است ولی بنده ناگزیرم فی الجمله تاریخچه ای را باقتضای امروزه بعرض برسانم در دوره چهاردهم که همکار محترم بنده آقای فرامرزی اشاره ای فرمودند در ماه شانزدهم يك پیش آمدی شد منجر بآن تشنج گردید و بعقیده بنده تا مدتها اثراتش در این کشور باقی است بنده میخواهم بحساب کسی بگذارم و تجدید مطلع بشود ولی البته شش چون در آن موقع کمتر جلسه رسمی پارلمانی تشکیل میشد بنده و یکمده ای از رئیس وقت تقاضا کردم دوسه دهه در تالار تنفس جلسه خصوصی تشکیل شد و البته مطالبی که در جلسه خصوصی ذکر میشود نمیشود را در جلسه علنی گفت چون در آنجا عریان تر گفته میشود اما چند جمله اش را که خود بنده گفته ام و می خواستم اینجا عرض کنم اینست که به همکاران آروز بنده تذکر دادم و گفتم جنک عمومی بود می دانید ایران هم اگر چه رسماً فرادش در میدانهای جنک حاضر نبودند ولی حساسترین نقاط جنگی بشمار میرفت جزو متفقین هم بودیم ایران هم ایران مشوشی بود گفتم اگر فی الجمله ما از دیگران در قافله تمدن عقب مانده ایم بایستی سرمشق بگیریم از آن اشخاصی که جلواند در مواقع مهم بنفع کشورشان اختلافات شخصی، مسلکی، حق مندی را کنار میگذارند و بنفع جامعه خدمت میکنند همانطوریکه کردند و از پیش بردند در آن موقع البته آقایانیکه آن وقت تشریف داشتند در نظر دارند يك فراکسیونهای پارلمانی هم تشکیل شده بود چندان از این اطافها را هم اختصاص داده بودند، فراکسیون مستقل، آزادی، مین، دمکرات، توده بود همه اینها هم در آن جلسه خصوصی حضور داشتند بنده تقاضا

کردم از آقایان و گفتم آقایان موقع موقع مهم است و بیاید سر مشق بگیریم از آن دول تمدنی که این رویه را پیش گرفته اند شما هم بیاید از این فراکسیونها صرف نظر کنید و این تالار تنفس را اسمش را بگذارید فراکسیون ایران، یعنی نه راست را، بیاییم نه چپ همان جلوان را بیاییم که ایران عزیز باشد (صحیح است) در آن ضمن بنده گفتم حتی من بطرف برادران توده ایها هم برای همکاری دست دراز میکنم آقای دکتر کشاورز در جواب متعذر شدند البته آن جمله را بنده مقتضی نمی دانم تکرار کنم ولی یکمده کثیری قریب به هفتاد نفر عریض بنده را استقبال فرمودند تا يك مدتی هم يك رویه ای بود، بدنبود بعقیده بنده بنفع جامعه بود ولی متأسفانه بعد این چهار ماه تعطیل مجلس همانطوری که عرض کردم به عقیده بنده این بضرر جامعه بود و ما میبایستی بند میکردیم از آن تعطیل حالا در سال اول در ماه آروز جلسه دوم و سوم این تشنج پیش آمده است، بنده از این واهمه دارم مارگزیده از ریسمان سیاه و سفید اندیشه دارد خشت اول گر نهاد معمار کج تا ابد بالا رود دیوار کج، بنده با حسن نیتی که از آقایان همکاران محترم سراغ دارم چه آقایانی که اینجا تشریف دارند چه آنهاست که غایبند امیدوار هستم در این بدو امر ما بنیان را با سنگ و شیمان طوری استوار کنیم که بنفع جامعه دیواری مستقیم بالا رود (صحیح است) اشخاصیکه با مأموریت داده اند اینها انتظارات فوق العاده ای از دوره پانزدهم دارند یعنی يك کار هائی از دوره چهاردهم باقی مانده یکسال و نیم قوتت بوده حالا هم هر روز کار خودش همراه خودش است مثل این مثلی که در ضمن صحبت میکویند یک نفر نمی تواند دوتا ارباب داشته باشد در مورد نمایندگان قضیه بعکس است بعقیده بنده ما مستخدم پانزده ملیون ایرانی هستیم (صحیح است) و بعد از آنکه اعتبار نامه ماها تصویب شده هر کدام ماها وکیل تمام این کشور هستیم (صحیح است) و این مجلس شورا آنچه بنده در نظر دارم باستانهای چاربخانه و مجامع رسمی در ماه ۱۷۰ یا ۱۸۰ هزار تومان از بودجه این کشور صرف این مجلس میشود (صحیح است) ملاحظه بفرمائید این پول را کی میدهد و برلی چه میدهد (احسن) این پول را طبقات مختلف میدهند يك طبقه اش را که بنده خودم کشاورزی دارم و با آنها محشورم حقیقه اغلب آقایان در ولایات تشریف داشته اند و میدانید برای ستر عورت کرباسی و شام شب در عسرت هستند و بسزمت خودشان را اداره میکنند (صحیح است) ما بایستی فکر این مسؤلیت بزرگ را این مکانیکه بنده استفاده ام از امکان مقدسه ایران است بدو دلیل یکی اینکه چندین صدم مرتبه کلام الله مجید در اینجا گذاشته شده و با احترام او قیام شده و ملا زيارتش کرده ایم و خود بنده یازده مرتبه زیارت کرده ام اگر عمر باقی بود اینده بنده میشود دوازده می، شما

را باز بهمان کلام الله مجید قسم میدهم که بیاید موقع را مفتتن شریم و باین جامعه ایران صمیمانه خدمت کنیم (صحیح است) والا همه ما هم حرف میزنیم هم مینویسیم ولی بایستی این مردم را که مایوس بکنیم آنهاست که ما را اینجا فرستادند از خودشان سلب مسؤلیت کرده اند ولی بار سنگینی را بدوش ما گذاشته اند بنده در آن جلسه ضمن صحبت همانطور که عرض کردم در دوره چهاردهم کار اینجا رسید گفتم آقایان شماها را قسم میدهم بآن قرآن مجیدی که مکرر در پارلمان قسم یاد کرده ایم بیایید از نظریات شخصی صرف نظر کنید و بنفع جامعه خدمت کنید. حالا بنده این عرض نظر بیکمده خاصی نیست، به تمام همکاران دوره چهاردهم تکرار میکنم. آقایان شده اند، آنها را امیدوار کنیم بجهت الله افاق تیره روشن شده همه ماها میدانیم کشور ایران کشور مشروطه و دمکراسی است، کشور مشروطه چه میخواهد مجلس میخواهد، شاه میخواهد، نخست وزیر میخواهد وکیل میخواهد و وزیر میخواهد و باید اذعان کرد در سنوات اخیر کمتر همچو سلطانی داشته ایم که امروزه داریم خداوند تبارک و تعالی از نعمت هائی که باد داده است اینست که يك صفات حسیه ای در وجود این پادشاه ما بوده گذاشته و جناب اشرف آقای نخست وزیر هم باید گفت از رجال درجه اول نامی و سیاسیون ایران و مین پرستان محسوب میشود (صحیح است) بعقیده بنده آقایان حاضرین و غائبین اگر بخواهند جب احترام مردم و توجهشان را بعظمت مجلس و کشور بکنیم همه ماها زنجیوار باید دست بهم بدهیم مثل شمع و پروانه دور شاهنشاه جوانبختمان را بگیریم نخست وزیرمان را که در این کشور در مواقع مهم زحمتی بنفع جامعه متحمل شده است تشویق بکنیم اگر ایراداتی هم داریم خود بنده هم که موافق هستم و اولد فقه میایم اینجا و آن ایرادات را تذکر میدهم ماها اینجا مأمور نیستیم با لافه صحبت کنیم مأمور هستیم که با صراحت لهجه بگوئیم تا مطالب حلاجی بشود و عصاره اش را بنفع جامعه بگیریم. بنده که مسقط الرأسم کردستان و مقتدرم در موارد گوناگون موکلین من سلب اعتماد از من نکرده اند در دوره ۱۲ با زاین افتخار را بنده اندالبته همانطوریکه سه سال قبل در اینجا جناب آقای ساعد نخست وزیر بودند من فرصتی بدست آوردم و راجع بمسائل و نواقص آنجا تذکراتی دادم حالا هم همان آمال را دارم، يك دولتی اینجا بیاید و راجع بنواقص امور کشوری مخصوصاً میخواهم يك عریضی را عرض کنم و این وقتی میشود که مجلس شورای ملی رسمیت پیدا کند، عریضه ای به پیشگاه مایونی عرض شود و وزراء باینجام معرفی شوند، خسته نشوند، بنده چون در مقابل وجدان و خدای خودم غجل و منفعلم آنطوریکه شاید باید تا حال موجه نشدم بواسطه مواسی که پیش آمده است بموکلینم ادا وظیفه کنم ولی پیش آمده اینطور شد، در این یکی دو جلسه این تشنجات پیش آمد فرصتی به بنده ندادند حالا اگر هوا گرم است و خسته شده ایم ولی در مین پرستی شما اجازه داده میشود که یکمده عریض این کوچک خودتان را هم گوش

بدهید البته همه شماها این درد دلی که بنده دارم از نواقص امور جامعه خصوصاً از حوزه انتخابیه خودم آقایان هم همه از ولایات آمده اند و میدانند و با بنده در این قسمت شریکند این را هم نفرمائید خارج از موضوع است این را هم که بنده عرض میکنم جزء همین مطلب است وقتیکه بنده از آقای ساعد تقاضا کردم ایشان بوزراشان گفتند مطالب را یادداشت کردند بعد فشار آوردیم در خارج تا باطلاع همه تان با آقای فیم الملک که حقیقه او هم از رجال دانا و مجرب است و از افکارش میشود در موقع استفاده کرد وزیر مشاور بود از طرف دولت مأموریت داده شد خود بنده هم، هم از طرف مجلس هم از طرف دولت حضور اعلی حضرت شرفیاب شدم و نفری رفتیم برای اینکه برسیم بنواقص کردستان و آن یأس و حرمانی که در مردم حکم فرما بود تبدیل بشود با امید واری رفتیم و مدتی هم صرف وقت شد ولی متأسفانه تا ما بر گشتیم آقای ساعد مستعفی شده بودند، فیم الملک سی و شش ورق ماشین کرده بمقامت مربوطه گزارش داد شاید در اینجا هم خواند، خود بنده شفاهاً این گزارش مسافرت خودم را بعرض مجلس شورای ملی رساندم بعد از آقای مسعودی گله کردم که علاوه بر همکاری بنده با شما دوست هستم چرا اینقدر در روز نامه شما مختصر و سرو باشکسته بود گفت شما بیش از یکساعت صحبت کردید، يك مدتی وقت لازم دارد و من از اداره تند نویسی صورت گرفتم و پروژ نامه اطلاعات دادم حالانتيچه چه شد خدمتتان عرض میکنم وزیر وقت کشاورزی در جواب تقاضای بنده که میگویم این سن پیدا شده بمن نوشت که من نبوده يك حشره غله خواری بوده موقش هم گذشته این یکی از اصلاحات، بعد از اینکه بنده دیدم که واقعاً این آقایان متوجه هیچگونه امری نیستند در مرکز تهران، آنوقت بنده براههای دیگری وارد مذاکره شدم یکمده هم بعرض حضرت بعرض رساندم فرمودند که مجلس هم دچار بحران است و دولتی در کار نیست بنده بنده سالها به شهادت همکار عزیزم آقای صادقی که تشریف دارنده معاون وزیر بودند در هر موقتی فرصتی بدست آوردم و لو سمعتم کسی نماینده کمی نداشته ام بولی علاقه خودم را نمیتوانم صرف نظر کنم من یک نفر کرد مسلمان ایرانی هستم و در هر حال هر مقام و هر جائیکه باشم وظیفه خودم را انجام میدهم برای اینکه در پیش وجدانم خجل نباشم بنده بجناب آقای قوام السلطنه عرض کردم حالا که مجلس در بین نیست ولی نواقص کردستان را عرض میکنم انصافاً ایشان هم مساعدت کردند و بوزراء دستور دادند آقای حاذقی وزیر راه وعده فرمودند ولی بعد گفتند اعتباری بیش از آنچه دادیم نداریم که بدهیم براههای کردستان، این موضوع راه رفت کنار فقط آقای دکتر اقبال وظیفه انصافیت با معیت یا نوع خواهی هر چه بود آنچه توانستند راجع به شهادت آنجا کمک هائی کردند بنده بنوبه خودم از ایشان تشکر میکنم ولو اینکه هنوز باز نواقص دار و پادشاه هم عرض کرد ولی چون ایشان توجهی کرده اند وقتدی را برداشته اند وظیفه بنده اینست که از ایشان

قدر دانی بکنم و باید بگویم که الحق از روی استحقاق باین مقام رسیده (حاذقی - در همه جای ایران) بعضی از وزراء راهم البته نه از روی تنقید از دولت بلکه از برای حقوقی کارهائیکه همه مان بدهستیم آقایان وزراء امروز بنده را از سروا کند تا فردا خدا کریم است بنده در آروز با آقای ساعد عرض کردم حکومت قرطاسی را کنار بگذاریم حالا حکومت لفظی و حرفی شده، نخست وزیر یک نفر است ولی چند نفر باید کشور را اداره کنند شما فکر او را بکنید (مهدی ارباب یزدی - در موقع صحبت میشود) انشاء الله بنده حالا مقتضیات اینطور ایجاب کرد که این چیز هارا عرض کنم و باز آقایان تذکر میدهم اگر این عریضی که بنده عرض کردم باحسن تقاضم تلقی شده است استدعا میکنم این فکر بنده را تعقیب بفرمائید و من امیدوارم این گریز و بهرانه مرتفع شده این تشنج از بین برود زیرا بنده در صحت علاقمندی تمام نمایندگان چه آنهاست که در آن اطاق تشریف دارند چه آقایان اینجا هیچ تردیدی ندارم منتها کار اینطوری است متلاً ما یک و نیم ایران مشروطه است و مجلس میخواهد مجلس هم البته يك همچو بنائنی میخواهد ولی آنوقت میکویید سر چیست اختلاف، سر میله کردن است؟ ممکن است آقای دکتر امینی بفرمایند من دلم میخواهد برده های تالار آینه مجلس شورای ملی پشت گلی باشد (دکتر امینی - بنده چنین چیزی دلم نه خواهد) خنده نمایندگان) من دلم میخواهد لاچوردی باشد دیگری میکوید سفید باشد گدا میکنم که خدمت بجایه است و استحکام اصول مشروطیت، در بین ما هیچ اختلافی نیست ولی بیاییم بحث کنیم، از فروغ صرف نظر کنیم روی اصول برویم این مردمیکه شب و روزشان بانتظار ما است يك قدمهای سربمی برای اصلاح حال آنها برداریم عمل بآنها نشان بدهیم و برای آروز آخری که بنده اگر بیایم باقی بود و در خدمت آقایان از این در مجلس رفتیم بیرون با بیانی بلند از این جا بیرون برویم و با آقایان اطمینان میدهم انشاء الله همینطور هم تصور میکنم که نیت ما خیر باشد خدا خودش فرموده ان الله مع المستعین، در تمام مشکلات فائق خواهیم بود (انشاء الله).

رئیس - آقای رضوی بیاناتی دارند

رضوی - بنده دیگر عرضی ندارم.

رئیس - دو پیشنهاد برای ختم جلسه رسیده (صحیح است).

مکی - رأی که نمیشود گرفت پیشنهاد اجازه بفرمائید بنده عرضم را بکنم.

رئیس - آقای مکی يك توضیحی دارند، بفرمائید آقای مکی.

مکی - بنده نماینده ۰۰۰ (جمع) از نمایندگان اکثریت نیست ختم جلسه) با حفظ حق بنده برای جلسه بعد.

۳- تعیین جلسه آینده - ختم جلسه

رئیس - بسیار خوب جلسه را ختم می کنیم اجازه های این جلسه هم برای جلسه آینده محفوظ است. جلسه آینده روز یکشنبه ۲۵ مرداد (مجلس یک ربع بعد از ظهر ختم شد)

رئیس مجلس شورای ملی - **رضا - حکمت**

انتصابات و احکام

در وزارت دارائی

آقای موسی شبیبانی مدیر کل وزارت دارائی و کفیل سابق کمیسیون ارز بسمت مدیر کل وزارت دارائی .
 آقای عبدالله جهان آراء بسمت رئیس اداره سوم کل بودجه
 آقای یداله فرساد بسمت رئیس اداره دوم کل بودجه
 آقای مهدی عظیم بازرس وزارتنی بسمت ریاست دفتر کارگزینی
 آقای سیف الدین عدالت بسمت ریاست اداره یکم کارگزینی کل
 آقای پرویز دوستدار بسمت کفالت اداره سوم کارگزینی کل
 آقای فضل اله گرگانی بازرس وزارتنی بسمت کفالت اداره دوم کارگزینی کل
 آقای جواد بهرامی بسمت ریاست اداره چهارم کارگزینی کل
 آقای محمد جزایری بسمت بازرس وزارتنی
 آقای نعمت اله علائی بسمت بازرس وزارتنی
 آقای حسن منوچهر بسمت بازرس وزارتنی
 آقای رضاتابش مدیر کل مالیات املاک مزروعی بسمت بازرس ویژه

در وزارت کشور

جناب آقای منصور علی قراگزلو از تاریخ ۱۸/۵/۲۶ بسمت استانداری استان پنجم منصوب گردیدند .

آقای علی اکبر رسولی رئیس دایره اخبار و جامع اداره سیاسی از تاریخ ورود بمحل بسمت فرمانداری پیجار منصوب شدند .

در وزارت دادگستری

۳-۵-۲۶ آقای مهدی عقیلی
 « « احمد صابری
 « « حسن نظام امینیان
 « « محمد رضا فرزا دنیا
 ۴-۵-۲۶ جمال شیخ الاسلامی
 « « محمد حسن ایمانی
 ۵-۵-۲۶ مجید حائری مازندرانی
 « « مصطفی فشارکی
 « « محمد هاشمی نائینی
 ۷-۵-۲۶ جعفر وجدانی
 « « احمد تهامی
 « « علی یزدگردی
 « « احمد یعقوب آل محمد
 « « محمد رضا مفتاح جالینوس
 ۸-۵-۲۶ کاظم آل رسول
 « « قاسم حکمت
 « « علاء الدین ساهد
 « « نصرت الله دانش
 بسمت دادستانی شهرستان بابل
 « داد یاری دادرای استان یکم
 « بازرسی دادرای شهرستان بابل
 « بازرسی شعبه ۱ دادرای شهرستان همدان
 « بازرسی شعبه ۱ دادرای مراغه
 « داد یاری دادرای استان ۶
 « بازرسی دادرای دیوان کیفر
 « داد یاری دادرای شهرستان اصفهان
 « ریاست قسمت ۲ شعبه ۸ دادگاه بخش تهران
 « کارمند علی البدل دادگاه استان ۱ و ۲
 « بازرسی دادرای بابل
 « بازرسی دادرای قم
 « بازرسی شعبه ۱ دادرای کاشان
 « ایسانسبه حقوق
 « داد یاری دادرای شهرستان تهران
 « بازرسی شعبه ۱ دادرای کرمان
 « امانت دادگاه بخش سیرجان
 « بازرسی دادرای زابل
 « مستشاری دادگاه استان ششم
 کارمند منتظر خدمت
 دادستان شهرستان بابل
 بازرس دادرای تربت حیدریه
 بازرس دادرای بابل
 کارمند علی البدل دادگستری مراغه
 دادستان همدان
 داد یار دادرای استان ۱ و ۲
 دایار دادرای آبدان
 کارمند منتظر خدمت
 کارمند علی البدل دادگاه استان ۱ و ۲
 بازرس دادرای بابل
 بازرسی دادرای قم
 بازرسی شعبه ۱ دادرای کاشان
 ایسانسبه حقوق
 امین دادگاه بخش سیرجان
 بازرس دادرای زابل
 کارمند علی البدل دادگاه شهرستان کرگان
 کارمند منتظر خدمت